

Быйыл сайын кураанынан быйлаан быһылыгынан 32300 тонна от отгонорго таһынан мистэрэ 21888 тонна эрэ от отгонорго. Былааннарын Арыылаах, Кытаанах, Болтоно, Хатылы, Соловьев нэһиликтэргэ эрэ толорбуттара. Ордук уустук балаһыаньа арбаа, собуруу нэһиликтэргэ үөскэбитэ. От үүмүтэ эрдэ билиһиннээн улуус, нэһилик салалталара атын улуустарга баран оттуурга эрдэтэн быһаарыны үлэни ыһыһытара. Нэһиликкэ үөскэбит быһыны-майыны сөпкө сыаналаан атын сиргэ баран оттуурга мобилизир бигиргээдэлэри тэрийиһигэ көхтөөхтүк кыттыбыта. Маныаха Саха Республикатын салалтата, Тыа хаһаайыстыбатын министрествота улахан көмөгү отторбуттара. Ити тэрийиһигэ, күүсүтэх үлэ түмүгү отторго тийбэт нэһиликтэр, сунньуна, кыстыыр отторун хааччылыһытара.

ТҮҮНҮ-КҮНҮ ААХСЫБАККА СЫРЫЫ-АЙАН

Сүөһүн, сылынан иитиһигэ олорор, кинилэргэ дохуот ылар улуус буолабыт быһылыгынан улуус салалтата күүс кыайарынан иитилэр ахсааннарын аччылтаттуулар үлэстэһитэ, албох муһаахтар, араас түмүгүлэр, өйдөтөр үлэстэр ыһыһыттылар. Ол түмүгү билиһин улуустар сүөһү, сылы ахсаанын аччылтатка республика үрдүгүн дууһага тиксэриһигэ саамай албох сүөһүлүк-ас-таах улуус буолабыт. Маныаха сүрүн түмүгү-тэрийэр үлэни "Чурапчы" ТХПК сүкүтэ.

Сүөһүнү, сылыны этэһигэ кыстыгы туоратыыга аһылыгынан, отунан хааччылыы сүрүн оруулу ылар. Быйылгы кыстыкка бу бигиргүүнү быһаарыыга, албох от улуус таһылар оттоомутунан, аһылаһылыһытынан тизийэр-таһар үлэни тэрийиһигэ, кэмгэр аһаллары улахан суолталаах буолла. Бу үлэни улуусуоттар тыа хаһаайыстыбатын үлэстэр сүрүннүүр оруулу ылар "Чурапчы" ТХПК илээн-саһаан, тэрийиһигэ ылар. Олус уустук, албох кэмгэһигэ, тэрийиһигэ, сатабылаах, кинилэ-лээх-тахсылаах буолууну эрийэр бу үлэни кооператив эркин курдук эрийэр кинигэ, генеральной директорун олбуулааччы Николай Афанасьевич Арожаков салайар. Кини бу үлэ хааччылыы маньык билиһин-нэри.

Улуус таһытан албох от, сенаж тизийиһигэ, билиһин суолу баттаа хаалыһыт тизийи мистэрэ аһаллар сорук турар.

Бэйэ оттообутун таһынан Кэбэ-айттан 830 тонна оту, Хаанды-тагтан 300 тонна сенажы, Маһытан 70 тонна оту аһыла-ластыһыт. Тизийиһигэ өрүс улуустар суол аһылаһыттан саһалабыһыт. Билиһини туру-гунан 8850 тонна от калла. Өсө 300 тонна Амур уобалаһыттан килиһэттэр таһыттан бүтөн эрэр. Итинтэн сена дьылга дьэ-ри 3073 тоннага аһылаһыт. Сана дьыл кинигэтигэ бүтүннү туругунан 5000-тан тахса тонна мистэр кэллэ.

Тизийэр-таһар үлэстэ республикабыт Правительствота билиһин-көстөр көмөгү отторор. Тыа хаһаайыстыбатын минис-терствотын нөүгө субсидия көрүлүтэр. 2011 сыла таһылы-быт өсө 7 мол. 320 тыһ. солк ылан төлөөтүбүт. 2012 сыла Тыа хаһаайыстыбатын минис-терствотыгар 18 мол. 672 тыһ. солк. сайаалка түһэриһит. Быһаарыла сыһыар. 540 тон-на комбикорманы ыламыт нэһиликтэрини түтүһүтүт. Бэйэбит төлөөмүт Алтайскай кыраайтан фураж, комбикорм аралан үүт суоттар биэртэлэ-тибит. Хаһаайы собуотуттан аһан үүт суоттар фураж, ком-бикорм биэриһит.

Оту, фуражы мистэрэ аһылаа 24 КаМАЗ массыла-нан бэйэбит улуусуот улаатта-ра үлэһиттэр. Итин таһытан Таатта улууһунан 6, Кэбэ-айттан 2 массыла үлэһиттэр. Кинилэргэ мин салайааччы бу-олан туран күнү-түгү аахсы-бат, ыарахантан толгон турбат, чакчы даһаны күүрхэһээх үлэ-

лэригэ иһин махта-набын. Араас суол-лаһыга суох, мөлтөх суоллаах, халыт хаардаах сирдэрини сыһы-ан, дьыл патриот-туу санаанан са-лайтаран, сүөһү-ас отунан быстарба-тын дьэн туруу-лаһан үлэһиттэр. В а й а - б а й а б а камаласуһа, сырыы ыараха-нын тулуһан, кыайан сырыыба суох үлэһиттэр. Дмитрий Сы-солотин, Павел Николаев, Анд-рей Васильев, Семен Козлов, Геннадий Саванин, Иван Песте-рев, Николай Климов, Никита Порядин, о. д. а. дуулуурдаах-тык, таһаарылаахтык үлэстэ-тилэр. Ылаһы Таатта улууһунан Василий Неустро-ев биригээдигэ олус бөркө үлэ-лэстэ. Бу сүөһү улааттар дьыл-чакчы геройдуу быһыы-ны оттордулар, кыстыгы этэһигэ туорааһытга сүнгэн үлэни оттордулар дьэн сыаналаһыт.

Субсидия харчыта койулан кэлэр буолан хас рейс аһы би-ридии суоптарга "Чурапчы" ТХПК 10-нуу тыһылычаны иһилиһитэр бөкөн тастара-быт. Амурскай уобаластан кэл-лэр рейстэргэ төлөбүрүн тутта отторбут. Хаһа нэһиликкэ, халык мистэрэ илдьэллэрин эрдэтэн билэн график оторо-бут. Тизийиһигэ-таһыга анала-ах араас докумуоннары отору-уга кооператив кылаабынай бухталтара Анна Макарова, Ев-гений Арожаков, Анна Андросо-

ва үчүтэйдик үлэһиттэр. Отто-ро тийбэт нэһиликтэргэ эһин булууга, аһылаһыга күүсүтэ үлэстэһитэр. Ордук Сылаа, Ча-кыр, Хаһаахыт нэһиликтэрин салалталары хайгыһыт.

Бигиргүүнү быһылаа-птаах массылаар 36-38 рулон оту аһалар. Оту бигир улуус-тар рулон ылаһыһыгын добууч-чу этэллэр, көрүүтэ тахсыт. Бигир рулон 250 кг дьылтэргэ ылаан көрүүтэ итэһэ буолар. Онон быһаарылаах оттуутар тиз-эрдэри эһин аһылаһыт. Аһы ыраах, чакчы сытар сир-дэригэ бигир сатыһылар. Ону кырдоһор балаһылаһыга сыл-дыар буолан кытаһыды бар-баһыт. Онон от улуусуоттар сорох хаһаайынар кыһы-иһигэ киллэрбэттигэ, ыраах сүөһүтүт, о. д. а. биригээһи-лэри була сатыһылар. Ол эрээ-ри нэһиликкэ суоптарда, улуус, республика салалтаты-гар, "Чурапчы" ТХПК үлэһит-тэригэр махта улахан.

Кэпсэттэ
Алексей СЛЕПЦОВ

Хаартыскари: Н.А. Арожаков

Уһуһаан олоһо

КИЭГ БИҔИРЭБИЛИ ЫЛЛЫБЫТ

Кулун тутар 22-24 күнүгүгэр Хатас културатын кинигэ республикатаары "Праздник Терпсихоры - 2012" үгүсү курор кыттыһыт. Терпсихора - грекес-кал богиня танца - дьэн аһаллар. Быйыл Дьакуускай, По-кровскай, Ленскай, Олуохума, Ньурба куораттаран, Гор-най, Суоттар, Ойменээн курдук тизийиһигэ сытар улуус-таран албох кытаһааччы кэлбит. Республикка кинигэ билиһин "Тетриг", "Соририн" образыга үгүсү ан-самбллара кыттыһыт. Чурапчы улууһунан Изабелла Ариадьевна Адамова салайааччылаах билиһин уһуһаа-мьыт "Урүмэччи" үгүсү ансамблэ иһин сана үтүкүтэн кыттыһа. Бөлөһөнүн уонна улахан бөлөх улааттарыгар туруоруллубут "Долна журавлей" уонна кырыһтар то-лорууларыгар "Ванжирская" үгүсү көрөөччү кизгэ биһирэһиһигэ мана уонна фестиваль 2-с степеннээх лау-

реатынан буолла. "Урүмэччи" ансамблэ сэгээрээни ыһ-быһыттуһунан презентация кэмгэр дьүүлүгүр субэ салайааччыга көстүүгэ эһэһигэ саһалаан музыка оһоһулууттар тизийиһигэ албох ыһыһылары биэриһит, ордору кытары биһирэһээх кэпсэһиһигэ уонна килэр 15-с үбүлүүгүгэр фестивалыга кытаһалларыгар ыһыһыһыт туттарбыта буолла. Сигиһиһээхтэ кытаһан килиһиһи-тигэр улахан махтаһыттар төрөһүтүтүгүгэр тизийи-бит. Кыра орду уһун айаһытга илдьэ сыһыар эһиһи-тиһи таһа өйдүүр буолаттар, Изабелла Ариадьевна сана-ата күүсүтэх, санаһан сана сэгиһиһээргэ эрдэлээх.

А.А. ГРИГОРЬЕВА,
"Чурапчы" нэһиликэтин "Кэпсэт"
уһуһаан сэгидиһээтэ.

АПК программатын чэрчитинэн

НАЦИОНАЛЬНАЙ БЫРАЙЫАК ХАЙЫСХАЛАРЫНАН ҮЛЭИИБИТ

2006 сыл аһырдых ыһыттан республикага суболи-ир-иһитиннэр кин тэрийиһигэ үлэһэн кэллэ. Чурап-чы улууһунан бу тэрийиһигэ специалистара бүтүннү күнүгэ дьэри үлэһэн, суболи-ир-иһитиннэр кэллэбит.

Россия Президентэ В.В.Путин туруорбут "АПК-ны сайыллары" национальнай бырайыак сүрүн 3 хайыс-халарынан үлэһыттыһыт. Ол курдук баалантат кэ-чэһиһээх кредиттэри ылаһы, кредиттэри кооператив-тары тэрийиһигэ, тыа хаһаайыстыбатыгар хаһаайы-нааһыгын дьэригэ көрүтүһүтүн сайыллары курдук көрүтүһүтүн үлэ-хамнас ыһыттыһыт кэллэ. Наци-ональнай бырайыакка кредиттэри кооперативы тэрий-иһигэ иһиһи күөгүтэ турар, онон бу хайысхага болроһо ууруулаан улууска барыта 16 кооператив тэрийиһигэ үлэ-лэһит. Мана үчүтэй көрдөрүлүһүт "Алаһар" (пре-седатель А.А.Мохначевская), "Диринг" (председатель А.П.Романова), "Волугур" (председатель Р.А.Егоров), "Тускул" (председатель И.Н.Парфенов) үлэһиттэр. Бу кооперативтар иһэ капиталы туһанан кредиттэһиһигэ тэрийиһит. Мана таһынан "Сахакредит" нөүгө ула-хан сууһаны ылан, Кытайтан техникалары аһалан, кредит нөүгө түтүһүтүт.

2009 сылтан "Чурапчы" ТХПК кооператив базаты-гар толору хааччылыһылаах демонстрационнай кин аһылан үлэһит. Мана сунньуны уопут атаһаһал-лар, семинардары отторбут. Бу кин "Чурапчы" ТХПК объектарыг көрүтэн көрдөрөр, саһа тутуһуһу ба-залары, хотоннору, саһылаастары кытта билиһиннэрэр сылаһаах 4 сыл устата республика 19 улууһунан кэл-лэн бардылар. Онон маньык иһиһиһигэ тэрийиһигэ олус туһалаах дин санаһыт. Мана кэлэн эдэр фермердэр үгүһү-албоһи бөлөн барыһаһыт сөп.

Иһитиһиһигэ-суболиир иһиһиһигэ бөрөстөһиһигэ.

М.М. САВВИНА

А.И. Мунхалов, М.Е. Васильева, И.И. Кандринской.

Матрена Егоровна 1937 сэл-
лахха Чурапчы оройуонун
Боготто Кындыллар кэлхэстэ-
х дьээс көргөһүтүөрүбүтэ Мй-
аххо аҕага 100дөн кэлл кыра-
пылар олунор, төлүрүк тушай-
ах хаалыа, дьонго иттиххэн,
олх бары кыһарыаһы били-
көрөн улааныыта. 1942 с. Чурап-
чы 41 кэлхэстэригэр күс өстүгүн
хоту көһөрүүлэригэр 5 сэлхэах
Мити, дойдуларыгар ийэтэ ба-
рахсан олон, арылаах убайы
натта Кэбээни оройуонугар бар-
сыбыта. Ачык аас-туор олох,
ыраахан үлэ содуларыгар
арылаах убайа Кэбээни буоругар
үлэ-саас тухары хаалбытара,
онч аһыра, учуутал Николай
Саввич Соловьев бэйэтигэр
сылыаран итгэн аттар турдуор-
бута, үөрөхкө киирэн идэ ыла-
рыгар көмөлөсүтэ.

Мотги ырыялар-тойукта тар-
дылыылар, куустук кусту-
таага таайан Дюкуускайдагы
музыкальнай училище хоровой
отделениетын 1959 с. ситиниже
актик уоронун бутарыга. Ити
сын Эдыгэтин оройунугар кулу-
т улуиитиэн апаан пийэн,
хоту дон олохторун билэи,
майгыларын собулэи, ырыаны
айарса дуудууга ухкустубута.
1963 с. дойдутугар арпалыи кэ-
лэн, Мугудай орто окуушатыгар
ырыа учууталынан уонка кулу-
тура дьулгүгэр уус-уран салы-
ааччыныи улаатыына. Ол сити-
ин ор сыларыга сүтүгөр-быары-
гар иттихэхэбит айыпта - биэр
дойдулаага, ийбэлэит, поэт Дми-
трий Васильев тыллараытар "Би-
лэринг буоллар" дьки ырыатын
айыпта. Дьэ ити кэмтин 1968 с.
Матрена Васильева мелодист
быһыытынан ситэн-хотон тах-
сыта.

СААСКЫ

Бу дэшт ивэл ыһытар республика территориятыгар хас биирдэи төрдүс суол быһылыа-на дьон суол быраабылаларыа ситэ бөлөгөтүнэн таарыста. Са-тыы дьон буруйдаарыттан 33 су-ол быһылыаа бөлөгөтүнэн, олор түмүктөрүтөр 2 киһи өлбө, 35 киһи араас оруттэх эл-хаан ээһиэстөрүн ыһылар. Арыах испит турустаах сатыы дьон бу-руйдаарынан 3 суол быһылыаа таарыста, олорго 4 киһи эл-хаан ээһиэспин ыһа. Итинник бу-руйдар сүүрүннэл Дьонугуһай куоракка, Нерконтри, Мирнай, Ленскэй, Хангалас, Мөтө-Хангалас, Булуу, Уһаа Булуу, Горнай, Булун, Эдьигээн уоһа Сунтаар улуустарыгар бөлө-төннүлэр.

17-гэр дээри саастаах оролор
хытгыг хуаах суол бхыг хуаанна-
ра 5-тэн 12-гэ дээри улаатгы-
лар. Республхка урдүнэн бары-

анималар жайы буулар. Ол курдук, "Саха алааһа - Чурапчы" Мискил Покхов тыгыздырлар, поэт Вилстор Башарин "Үөт Субуруускый туһунан арыя", Алексей Бродяков "Алаасканын баракхын", Дмитрий Диринский "Куорун буочара", худуотунук Семён Семенов "Уһунум дуо" дигэн ырыалара дьон уһуттан түспүт эһилэр. Матрена Бюрова 1978 с. Чурапчы дьахталларыттан аан бастаанын "мелодист" дигэн дастабырыһаһыаһы туһут кийинэн буулар.

Өссө үчүлүлгөрү үрөннө сал-
дан 1957-с. Мотя Попова Моск-
вага кыгылыгыбыз Саха литера-
туратын уюнга искусствотын да-
кадарын кыгытылаалар. Мат-
рена Егорова "Чурапчым тар-
дыста" диген кини 31 ырыатын
түмүт ырыанынча 1994-с. күн
сирин көрбүт. Ити ырыанынч
сурактын итигир дьон-сэрт
олус санаата көтөүлүн
үрүбүт-көпүтүт, ис сурактын
эрдиктигиртө. Отгон Матре-
на Егорова байыта үрүүгүтүн
күтүп кынала эрө сүөх булан
ис-иниитин ичингирн ыгыла-
туяга турааа карактыгытар би-
лети бу баар күрдүк. Омо пе-
дагогический үлө ветерана, бары
ыгыктыгыр киниби Аграфена
Игнатиевна Санникова олус до-
дуган туран тын эшпиз: "Мат-
рена Егорова тыннаадыр байы-
та байытыр элбөт-сүтүтүт пав-
матанынчы туруоруна", - дь-
битэ.

Матрена Егоровна РСФСР уонна Саха АССР народнай артыыһа, ПМРешетников аатынан Чурапчыгайады народнай театр мантайгыт бэлэһин аарыһы- баат артыыстарыттан биһирдэ- тэрэ. Олох кини Суорун Омолло- он 'Төлөн Нуккуе' диэн лири- ко-героической драматыйар учуутал Сусана орусун то- лоруутун өткөтөдү көрөөччү үмнүбэт. Калли Н.Неустроева

СУОЛГА

та 14 суол бичхылаана бэлгэстэм-
миттэн 15 сэрэт-хаан эвэйби-
тэн ыһылар. Масылантан сэт-
тэл дону туттаран хотон 14 суол
бичхылаана бэлгэстэнэ. Бу
тутаннэргэ 1 ийэл аһа, 15 юни-
араас өрүтгэх эт-хаан эвэйби-
лэрин ыһылар. "Охота на зеб-
ру" дигэн общественный андэя
түмүтүнэн барыта 916 сатыа
дэон суолу туоруур ыһыла (пе-
шеходный переход) барбарка-
лэннэ. Онтон 86-та илэвэстэр
дэон билинэ.

Бу чакычларга олсудан, СБ ИС дивылары мелистеретотла султан сарактэх булулу тусу- дарствений нисленикитан усу- ралениета "Болдритунг сапы- зийи" дэн аатлах профилакти- ческой операция чэрчилениа кулун тутар 23 күнүгүн муу- устар 1 күнүгэр дияри араа- өрүтүлэх улалери ыатта. Ой- курулук мууус 4 остоукалар

Ахтан-санаан

"Тигэсэйбиг" исмэдүүлгээр 30 саян курууламжыг Алмаах Алаатныяны, С.Ефремов "Куорат кыһа" твэсэтэстэр хадан да бэсэмын толор-бэт, кирдээх, умайар уот-тылдах ыаньыкыст Хо-рооһу, И.Т.Тимофеев-Тел-люков "Куруубай хааннаах Кулун Кулустуур олонтхотугар абааһы кыһын толорон бэйтэни сааһытар олус чигээхэстэ хамсаан үгүүдэн дэ-мэсэһэстэ Флорид Булюков "Эмхэсэгтэр эргэ тэксэл-

Салтанат донунун сарынын макта-

Матрена Евровна РСФСР кулундуратын үтүөлүк улаңыста МАГ Герасимованын 2 талаан-наах кини субвалерин холбоон айланмаахтын улаңыбаста-ры. Оң курдук, 1900с. "Ычтан-үнтүүт" дин холбоуктаах ырыа суруйашар, хомустан, дугурдун, уол, кыыс куластан бортөөкэй композицияны ду-руурбуттара. Очототосура Ду-куусталыа культуру улаңа тех-ника дыйарыаһыар, Неронти

гэр, бэлсбэлт дэмэлтийнхэр боришгүй гэжүн көрөн кинэтгөн ол боскэ үүрэмминийтэ. Улуустануу пимвизини үдэлтэр хорларын тэрийн айхсннылаактык үдэлдөбитэ. Пимвизин Пиман суруан билишн бэлиэ түгэншэрэ дүн өсөлдөхтүк дүрэйр.

Матрена Егоровна көргөзгөн Проконий Алексеевичтин 40 жыл бирге иштештик алыптугара. 3 овра күн сирин көрдүртүлгө. Кипитлөр абалына абалыктар 6 сизин балкактан үрдүдүртүлгө. Иштешек аралы-нын сиз алыптоток алектотун

ҮТҮӨ ААККАР СҮГҮРҮЙЭН...

Чурапчы оройуонун уус -уран самодействолуо сайдыытыгар дыг-чакчы көгүс кылаатын киллэринг, Чурапчы дыахталларыттан 1-кы мелодистка, самодействалый композитор, ССРС культуратын туйууна Матрена Егорова Васильева торообутэ 75 сыла туолла.

[illegible]

Матрена Егорова бочуотта-
ах сыныаланта тахса баран 10
сыллардийи театрга көстөмөр-
нанын үтүс суботсалахтык үлө-
лөбүтэ. Кини үлэлиир кэмгэс
танас, мал-сал, режисит, бута-
фория бары анал микстэлэхтэ-
ро, барыла спектаклырханын на-
арданан оруолу толорсончулар
кэтип тахсалыралар болуп буо-
лалар. Билетини таяныгыт-сал-
пыт, көстүүмнэригэ сүтүн-оһон,
Ыһылан-тогулун ивэр: "Эдн-
ийибит баара буоллар маньык бу-
олуо суора ээ", - диип сыныр-
быт үтүс Хормейстер Ыһыла-
тынан олус таһаарыалаахтык
үлэлэбита. Республикаларга
фестивалларга хорхой коллек-
тивныт оруу инвентар ахаан
нарыгар сыдылбыта. Оройуон
наһиликтэрин, төртүгүтэрин
оройуонаагы фестивалларга,
көрүүлэргэ, конкурстарга бо-
лоронно төһөлөөх сүүрбүтүн-
көтүтүгүн Ыһыла олус үрдүктүк
сынааллыбыт. Эднйибит ба-
рахсан сылайыт сыдыаһыныт-
тан сөрү диип сөрбөүт үлэти-

ичааттара салгыытлар. Улууһун кылыс Алена Прокопьевна иэдэтинин аҥыһыйскый тыл учуутала, иккис кылыс Александра - менеждер, 2 ордуох. Кыра кылыс Алёна Прокопьевна иэдэтинин инженер-технолог, ордулору Геройтук Алётина Чурапчы орто оскуолатын 9-с, 7-с кылааһын үбөтүнүсчүһүрэ. Ийэттэн

туйвны хатаран Аниша Проконьсина ырыа суруйлар, бэртээхэй ырыаһыг, оттон аяһыттан Софринийһырт уран тарбартан көмүс кизгэлдэри чочуйаһа онорор. Чураһытаагы техникческэй колледж преподавателе Матрена Егоровна ырыаһара бэрьэтэ ис хоһосунтар сүрдээһин сөп түбэхэр чочулдан оноруһабыр мелодиялаах буоланыһа ыһылар дьон куттары тутар буулааччылар. Мээнэ киһиэхэ "ворует киһитэ" дьин ааты дьон-сэргэтэ инэрбэттар. Оттон Матрена Егоровна дьиннээх норуот киһитэ этэ. Киһиэхэ барыһылар көмөлөһө, сүбэлэи-амалы, киһиэхэ-тутуулуна сымдыар ураты эйгэһэ майгытаһан тэһизээр суоя, билиэхэ культуураһара эдьийтэн атыннан ааттаммаһа күндү киһи этэ. Бадра буоллар бу күнүгэрэ үөрөкүтө юуһа 75 сааһын бөлүстүгэ эһибит.

Олон сүбэлэһэн баран Арчын дэргэд, зулуустгаарь кэли библиотекта, "Айылгаан" Сэллэлэһэн кинэ төрлөммит Арча дэргэд тигэр мууе устар 5 күлүтэр күлүе 14 "тастан" Үгүе ааккаарь сүгүрүһэн." дин ахтыа кээлэли ылабыт. Матрен Егоровна үгүе аатыгар сүгүрүһөр максидлаах дуюу сэркээ кэли кыгылына мларгыттар ыгырабыт.

ИМЗАБОЛОЦКАЯ
СР культураныи утубоюх
улаһыта РФ Журналистарыи
сөһүһүн эһиллээ.

ГАИ шийтгүүлээр

СААСКЫ СУОЛГА СЭРЭБИ КҮҮНҮРДҮҮ

суолга сатыы кэби сырьатын быраабылаларын үөрэтэргэ лекциялар ыытыллынылар, саты дьон, ону тэнэ суоллардар суол быраабылаларын кэбиитэргэ 16 түгэз билистөрүмүтүгэр дьону кытта өйдөтөр-сэрэтэр үлэ ыытылына, хас талыла ахсып транспорттар туруктары бөрбөрүстөлүнүн барда. "Боларйун - сатыы кэби!" операцияга ГИВД үлэһиттэрин таһынан полиция участковой уполномоченнайдарга эмэс кытталыа ыһылар.

Кулун тутар 15 күнүзүрү турулган Саха сирин суолларыгар 16-гар дьирэ саастаах оҕолор кыттылыах 16 суол бэйиһаана болотөһүс, балар түмүктэригэр 17 оҕо араас өрүттөх эг-хаан ээһиктэрин ыһылар. Аспыт ситы кытта тэһиэтэххэ, оҕоһунан саастарын ситэ илэп оҕолор кытты-

лаах суул быһыылаахтар ахсаана 45,5 бырыһыан, ордук эхаан эвайыларын кылыылары 54,6 бырыһыан үрдүгэ. Ороһаахха түбөһүт сүүрүгүнэ Дьакуускай куоракка, Мирный, Эдьигэст уонна Мэҥэ-Хаҥалас улуустарыгар баһыттына. Быһыыһын баччагыр оҕоһунан састарын ситэ илик оролор буйдарынан суул быһыылаах 31,4 бырыһыанга тэннэһип буолуларна, бу дьылга ити көрдөрүү 60 бырыһыанга тэннэстэ. Оролор бир үкүтү суул быһыыларынан ситэ бөлөгөрүтүн быһыыһаан сиртэ-бэлэринэн буолулар баһаарылына. Быһырын курудук, оро суул быһыыһаантан эвайытэ кавикут кэмилэр айбыр. Онон улуустары ГИВД сулууската улууһу үрөннөх-халыһыгар сэрэтөр-ойдотөр үлэлэри ыһта. Ити үлэлэри сэрэ "Мастыяһа"

-оёр" дэаһал чэрчитигэн оор кэр-
ризиллэтин, огу тэнэ ооруу ту-
тар араас тэриллэри пропаган-
далаһытыга үлэлэр бардылар,
ооруу тизинилэ-таһыыга быраа-
былалары кэһини тутууга уоһ-
на тохотууга кинэ үлэлэр ыы-
тылыһыллар. Оролору тизээр-
таһар автобустар туруктары
көрүүгэ, ИИБД массыаһатын
ин арыаһатыыга үлэлэр бар-
дылар.

Того да канмкул нэмэ аастаг суулга сэрэгн сүтгэринийнхээ на-
ада. Билэгтэй суул олус халтаран
аг нэмэ, олон сэрэх нийн төгүл
үрдүүр ирдээр. Суула суул-
нар да, сатын да зөгийн өгүүл-
ритгэн улахан элхитинэс ирд-
нэрин уулгуман.

ВК. ПРОКОПЬЕВ
Россия ИдМ "Турагчылары
муниципалитеттар икки
ардыгынаары отделны
ГИБДД отделеиты
начальник, полиция майора

ЭБЭР ДЭЛИИБИТ!

Күндү тапталлаах кэрэммин, ийэбитин, эбэбитин, эдэбитин, балтыбын **Татьяна Антоновна ВАСИЛЬЕВНА** үйз анардаах үбүлөйгүнэн итиштик-истинник эбэрдэлибит!

Биһиги хас бырдыллыгыгар сылаас тапталым, ахсаабат кыһамныын, бары үтүгүн иһин муктура суох махтанабыт. Эн сырык саһарынан олоххо, кэрэ тардыһар үтүө майгыгынан биһиги халыбар буларын. Баһарабыт Саха алмаатын кытаанах доруобуйаны, эстибат эрчими, санаабытын сатанан истик. Ыларыыа ыларбакка чэизиник, сэрэстик, үтүгүнүк олор дьиз алыссыт бастыһын тилэрдэбит.

Эбэрдэни кытта кэрэммин, оҕолорун, быраатын, кийилтигин, күтүөтүн, сиэнэрин, убайын, санаһын.

Күндү кэрэммин, оҕолорун, эбэбитин, күтүөтүн, Уус-Алдан улуусун **Тандаттыттан төрүттээх** Сылган нэһилиэтин олохтообун, Саха Республикатын культураны туйгунун **Спиридон Гаврильевич ГОТОВЦЕВЫ** үбүлөйгүнэн кэрэ-бэлэз күнүгүнэн истинник эбэрдэлибит!

Тапталлаах кэрэммин, оҕолорун, Эн өр сылларга культура эйгэтигэр дьон-сэргэ сынналанын тэрийлээх бары дьоруугун, кыһамныын ууран, нэһилиэк культураны, дьоруубуну сайдытыгар үтүө суобастаастык үлэлиирин сыаналыбыт, астынабыт. Баһарабыт чэизин-чэбдик доруобуйаны, уорары-бат эрчими, улускун үөрүүнү, оҕолорун, сиэнэрин тапталарынан үлүгүтүнэн үтүгүнүк, дьоллоостук олор дьиз алыссыт анымыбыт.

Эбэрдэни кытта кэрэммин, уолун, кийилтигин, сиэнэрин, ийэ кыһын **Екатерина Егоровна, Кампеевтар, Дьяковскайдар, Сеонёровтар**.

Күндү убаастыыр табаарыстын **Саха Республикатын культураны туйгунун Василий Васильевич КУЗЬМИНЫ** 60 сааһын туйлут үбүлөйгүнэн эбэрдэлибит!

Эн үтүө үлэһит, кэрэ куластаах ырыаһыт, улахан дьиз кэрээн тапталлаах аҕата, эһээтэ, эркин күүрдүк эрээн кийилэр буларынан илэн туйтабыт. Баһарабыт чэизин доруобуйаны, олохтор дьолу-соругун, үлүн үйүн.

Табаарыстарың.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Продажа Судзук-Сейфт 2004 г.в., признан в апреле 2011 г. залога не эксплуатировалась. Тел: 8-914-223-10-55.

Кулун тутар 26 күнүтэр "Дагдыча" рынок таһыттан "Самсунг" сотовый телефон булулунна. Кыраһый плащевый оҕуу-урдаах брелоктаах. Сүтүктөөх бу нүөбүгү эрийэригэр 720-411.

1998 с., кыһын сүүрбөтөх, 56 тыһырообтоох ВАЗ-тент 120 тыһ солк атыаһылар. Тел: 8-984-112-12-57.

2012 сыл бастаан квартал переченэриң (перечень льготных профессий предприятий) тутуу кулун тутар 27 күнүттөн сарыһын. Льготнай илэрдэрдэх бары тэрилтэлэр переченэриңтэн анал графыннан туттарарың булгуччулаах. Графын төһөсүлүк управлениеттан кэлэн эбэтэр телефонунан билсэ-эстэти сөт. Перечень 2 ведемиларынан урукку программалар оҕоһуллар. Тел: 41-578.

РФ Пенсийнай фондунан

Чурапчы улуусунан (орбонотунан) управлениетта.

Муус устар 7 күнүтэр сарыарда 10 частан улуус дьаһалтатын ааһабыт саалатыгар Бүтүн Россиятааҕы "Сэриг сылларын ордорго" дьиз общественная тэрилтэ, Чурапчы улуусунан саалатын тэрэһин мунууа булар. Сэриг сылларын ордорутар 1936-1945 сс. төрүктөрү кыһылар туран хаһаһылар. Нэһиликтэр кырдыаһылар сөбүстүгэ, саалаларга ити сылларга төрөбүт дьонутун илээн кыһын кыһыктык кыһаһылар.

КПРФ райкомун бюрота, улуустары ветераннар сөбүстүгэ.

Тапталлаах бырааты **ПОПОВ Гавриил Гаврильевич** олохтон туораабытынан күтүөтүгүтэр Петр Гаврильевичка, балтыбытыгар, эдэһийитигэр Матрена Афанасьевнага дьизин күтүөтүгүтүн тирэйдэбит. Болтоноттон Егоровтар, Чурапчыттан А.Н. Егоровтар, Собакиннар, Сивцевтар, Дьоксуускайтан Атласовтар.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Экспертный секретарь, доруобуйа харыстабыла, сурух отдела - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Быраап отдела - О.В. ТРОФИМОВА.
Ыччат, үөрэҕини отдела, культура отдела, литературнай сотрудуник - Н.Н. ПУХОВА.
Экономика, спорт, тыа хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Корректор - В.Н. ПЕТРОВА.
Верстальщик - Л.К. ПОПОВА.
Бачээттигэр - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ, С.А. ПАВЛОВ.

Хаһыат бачээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бачээккэ бэриллэр: 16 ч 00 м. "Саһа олох" редакционнай-издательскай хаһаһука 2.04.2012 с. офсетко бачээтэннэ. Адырыһа: 678670, Чурапчы сал., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: 54907. Хаһыат нэһилээх үстэ: оптуорунука, чаппаһа уонна субуотта таһар.

РЕЙТИНГОВОЕ АГЕНТСТВО "ЭКСПЕРТ РА" ПРИСВОИЛО "САХАМЕДСТРАХУ" РЕЙТИНГ "А" - "ВЫСОКИЙ УРОВЕНЬ НАДЕЖНОСТИ И КАЧЕСТВА УСЛУГ"

Ведущее национальное рейтинговое агентство в России "Эксперт РА" присвоило единственной региональной страховой медицинской компании Якутии - ООО ГСМК "Сахамедстрах" рейтинг надежности и качества услуг на уровне "А", что соответствует высокому уровню надежности и качества услуг, а также стабильному прогнозу.

Присвоению высокой рейтинговой оценки "Сахамедстраху" способствовали высокие показатели рентабельности активов и надежности инвестиционного портфеля.

Кроме этого, в качестве позитивных факторов были отмечены умеренно высокая частота выявления нарушений по экспертным случаям в рамках экспертизы качества медицинской помощи (33,3% в 2010 году), высокий показатель уровня удовлетворенности жалоб (100%) и наличие развитой сети пунктов выдачи страховых полисов.

По итогам 2010 года ГСМК "Сахамедстрах" заняла 17-е место по взносам по ОМС среди всех

российских страховых медицинских организаций. Основным регионом деятельности компании является Республика Саха (Якутия). Кроме этого, компания выходит на другие региональные рынки ОМС - в Магаданской области и Камчатском крае.

Помимо обязательного медицинского страхования, компания также занимается добровольным медицинским страхованием. По взносам по ДМС на региональном рынке в Республике Саха (Якутия) компания занимает второе место. Взносы по ОМС за 9 месяцев 2011 года были равны 5 128 773 тыс. рублей, по ДМС - 49 316 тыс. рублей.

В компании уверены в том, что высокий рейтинг надежности и качества услуг будет служить отличим ориентиром для граждан при осуществлении самостоятельного и осознанного выбора страховой медицинской компании, работающей в системе ОМС.

Следует отметить, что по состоянию на 1 января 2012 года, в "Сахамедстрахе" застраховано 747 447 граждан или 79,3 % населения республики. Важным достижением компании в прошедшем 2011 году является увеличение уставного капитала компании с 33 150 000 до 116 365 000 рублей.

ИДЭЛЭРИН ТАҔЫМЫН ҮРДЭТТИЛЭР

Сотуругаарыта "Сахамедстрах" ААУО ГСМКХ боломуочуйаах бэрэстэбилтэлэрэ булгуччулаах медицинскай страховка ботпуруостарыгар уонна эмтиир-сэрэтэр тэрилтэлэргэ страховой хампааньа бэрэстэбилтэтин үлэтин тэрийиң аналлаах семинарга үөрэнэн идэлэрин таһымн үрдэттилер.

Дьоксуускай куоранка страховой хампааньа сурун оҕиһын тэрэһиниң кыһылыбыт дьаһалта республика араас, ол иһинэр ыраах - Муома, Сунтаар, Ньурба уола. улуустарыттан 20-тэн таһа "Сахамедстрах" боломуочуйаах бэрэстэбилтэлэ кыһылыбыт ыһа.

Манна дараган өтгөхкө, саамай ыраах да тайаан сыгар улуустарга баар "Сахамедстрах" салааларыгар үлэһит боломуочуйаах бэрэстэбилтэлэр сыла иккэһэ кэлэн идэлэрин таһымн үрдэттиллэр, кинилэр суолта-иискэ, куоранка хонор-өрүүр, аһылыкка, үөрэхкэ ороскуоттары баһытын тэрийтэлэрэ уйунар.

Саха сиринэн регионнай страховой медицинскай хампааньа генеральнай директора Галина Варфоломеева үлэһиттэри быһастала суох эби үөрэттигэр страховкалаах дьонно-сэрэгэр туһаайылар үлэ көдүүһүн үрдэтэр туһугар тэрил-

лэрин тоһотуур. Хампааньа эриһлээх страховкалаан үтүө дьону хааччылар дьулуурга өйдөнөр, кулун тутардаары туругунан, "Сахамедстрахха" 77 47 66 киһи страховкалаар биллэр, ол Саха сирин страховкаламмыт нэһилиэһиниң 80% буолар.

Семинарга үп-харчы, юридическай, экспертной, тэрэһин үлэ ботпуруостара көрүлүнүлэр. Чуолаан, республикага доруобуйа харыстабылын модернизациялааһын региональной тосхолун үбүнэн хааччылыгыта, страховой медицинскай тэрилтэ регресснай үтүөлэри түһэриңэ, экспертной үлэтин ымпыга-чымпыга ырыгылыһа. Ону таһынан, нэһилиэһин доруобуйатын араҥаччылааһын тэрийиң, булгуччулаах медицинскай страховкага сыһыаннаах федеральнай сокуоннары тутуһуу, страховкалаах дьон биэр кэлбик региональной регистрге кириилэрин толоруу ботпуруостара көрүлүнүлэр. Манн сэрэ, боломуочуйаах бэрэстэбилтэлэр сайабыланынаны толорууга, быһастах сибидиһаһыһыһы, полиһы биэриңгэ хайдах сыһыаны онторбокко үөрөнүлэр.

Яна БАЙГОЖАЕВА,

"Сахамедстрах" ААУО ГСМКХ пресс-секретаря.

«Саһа олох» хаһыат 20% чэпчэтиилээх купона

Бу КУПОН муус устар 30 күнүтэр дьлы чааһынай киһи «Саһа олох» хаһыакка коммерческай хайысхалаах эбэтэр докумуон сүтэрбитин туһунан биллэриилэригэр 20 % чэпчэтии онгорор.

Уон тыһлаах биллэриң - 240 солк.

Тыһы, үлэ ветерана, Холу көһөрүлүү кыһыһыһа, Сылган нэһилиэһин олохтоор

АРХИПОВА Александра Кирилловна уһун ыраах ырыаһыттан олохтон туораабытынан ку-турдаһырын тирэйдэбит:

Нэһилиэһиткэ кырдыаһына Архипова Александра Кирилловна өлбүтүнэн кыһыһыгар Трофимова Светлана Борисовнага, кыһы дьиз көрөтүгүтэр, чутат дьонутар "Саһа нэһилиэһе" МТ дьаһалтата, ветераннары сөбө-эһэ.

Күндү иһин Архипова Александра Кирилловна олохтон туораабытынан кыһыһыгар, Сылган маһыһыһын продальһыгар Трофимова Светлана Борисовнага "Ма-рыскаһа" ПО бырабыһаһыһыта, профкома, Сы-

лаһыһа эриһин тэрэстэ:

Тапталлаах ийэлэр, эбэлэр Архипова Александра Кирилловна күн сириттэн барытынан дьуөгүлэригэр Неустроева Федора Борисовнага, кыһыһыгар Светланага, кыһы дьиз көрөтүгүтэр, сиэнэригэр дьуөгүлэргэ А.А. Пермякова, С.П. Петрова.

Күндү иһин, эбэлэр Архипова Александра Кирилловна өлбүтүнэн балтылар Архипов Светлана Борисовнага, ордорутар, сиэнэригэр Тааттаттан, Чурапчыттан, Дьоксуускайтан, Уус-Алдантан өлүгүтэр, сиэнэргэ.

Күндү эбэлэр Архипова Александра Кирилловна олохтон туораабытынан бары ордорутар, сиэнэригэр Диригиттан Архиповтар, Забалаһыһыгар, Егоровтар.

Тэрийиң таһаараччылар: РФ Правительствота, Чурапчы улуусун "Саһа олох" редакционнай-издательскай хаһаһука автономнай учреждение, Маасабай информация средств-варын туһунан РФ Сокуоннарың тутуууну хантуруоллуур уонна регистрациһың РФ бачээккэ РФ региональной управлениитигэр 2011 с. аһыһын 13 күнүгэр регистрациһа-мат нүөмүр - ПИ №14-0190.

ААДЫРЫСЫТ: 678670, Чурапчы сал., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарыт: редактор - 41-332, аһаһыгар - 41-265, 41-358. E-mail: sanaolokh@mail.ru

Бачээккэ сааһа: № 47 (10480) Тираж 2324. Хаһыат сыаната: 10 солк.

Саһа олох

Аһар сурутар иһинер саһа редакция позитивтар маһын өһ түбүгэр буолбатах. Суруһа ыһаһыгар чэһаһар ыһаһыһыһыгар иһаһыһыһы аһар тус бэйэ сүгэр.